

ARESTA

2

TEMA DE PORTADA
L'ARXIU CARLES CORBERÓ
Manuel Cortès

6

ESQUÍ DE MUNTANYA
ALTA RUTA 2003
Manel Domingo

9

MEMÒRIA DE CENT
ANYS D'EXCURSIONISME

10

VIDA DEL CENTRE

11

EXCURSIONISME
SORTIDA A L'ANETO
Dolors Llordés

12

ALPINISME
COULOIR DE GAUBE, DIRECTE AL VIGNEMALE
Miquel Àngel Ramos

14

EXCURSIONISME
EXCURSIÓ A LA COSTA CABIROLERA
I A LA FONT DE CRISTALL
Joan Ramon Segura

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. **DISSENY GRÀFIC:** Josep Herràndiz. **EDITA:** Centre Excursionista de Lleida. **REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:** C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.org/cel>. **IMPRIMEIX:** Arts Gràfiques Bobalà, SL. **DIPÒSIT LEGAL:** L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. **FOTO DE PORTADA:** Cap de Boumort (1959). Arxiu: CEL (fons Corberó). **COL·LABOREN:**

ANY 2005, ANY DELS PIRINEUS. Aquesta és la proposta que el president de la Diputació de Lleida exposarà a la Generalitat de Catalunya, segons informacions de premsa. Aquesta declaració, que s'afegiria a la celebració del cinquantè aniversari del Parc Nacional d'Aigüestortes i llac de Sant Maurici i al primer congrés estatal de turisme interior i de muntanya de la Seu d'Urgell, serviria per promoure el turisme de muntanya i impulsar nous serveis a les comarques pirinenques.

Sigui benvinguda i ben atesa la proposta de la Diputació, així com la resta d'actes anunciats. El nostre Pirineu s'ho mereix.

Sigui tot benvingut i serveixi per tractar en profunditat tota la problemàtica relativa a la muntanya de casa nostra. L'impuls del turisme com un ajut a la revitalització econòmica i social d'aquests territoris no és mala cosa, però sempre que el resultat d'aquest impuls sigui proporcional i compatible amb els valors històrics, mediambientals, etnològics i altres que són els que precisament tenen la capacitat d'atraure el visitant. No oblidem que a la nostra costa mediterrània els efectes de la massificació sobre l'entorn físic ja s'estan mostrant negativament en el model econòmic turístic per la forta degradació del propi medi natural, valor que fou l'atractiu inicial del fenomen. Cosa que també fa convenient reflexionar sobre els efectes futurs d'una economia de monoconreu en cas de vaques flagues. Però amb això no diem res de nou.

El procés d'anàlisi i reflexió sobre el Pirineu també hauria de servir per donar resposta adequada al paper i incidència que els diferents col·lectius "turístics" han de tenir sobre els territoris de referència. Els excursionistes i muntanyencs segurament també som turistes, però per ideologia i activitat diferenciada no ens hi considerem. És per això que els anuncis de desenvolupament turístic ens espanten perquè estem acostumats a veure com les facilitats per al turista es giren en inconvenients per a nosaltres. Reclamem una certa atenció en aquest procés.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

L'arxiu Carles Corberó

La senyora Rosa Rovira, vídua de Carles Corberó, va fer donació al Centre, fa uns mesos, de les diapositives obra del seu difunt espòs, relacionades amb les activitats del Centre, espe cialment excursions col·lectives. Aquesta col·lecció és interessant i valuosa per reflectir l'època compresa en el tercer quart del segle XX, i a més de ser testimoni gràfic de paisatges i indrets que han canviat molt, i recordatori d'excursions i d'anècdotes que molts recordem amb recança, és també una galeria de personatges que han tingut molt a veure amb la vida del Centre en l'època esmentada.

Oportunament es va expressar a la donadora l'agraïment del Centre, que molt de gust volem manifestar de nou a través d'aquestes ratlles, l'objecte de les quals és fer una glosa de la repetida col·lecció, prèvia una breu semblança del seu autor.

I) L'AUTOR. Carles Corberó Illa (1925 - 1996) fou una persona molt apreciada al Centre, en una època en què els socis érem més aviat pocs i gairebé ens coneixíem tots. Grassonet, sempre de bon humor , exercia l'ofici de rellotger en un local dels baixos de la casa Ber gós, a la Plaça de la Sal, a tocar de la llibreria Fregola. Aquest ofici l'havia après del seu pare, personatge molt conegut a Lleida i autor

d'un eslògan publicitari (en castellà, com llavors era manat) que s'havia fet popular: «T reinta años vendiendo relojes, ya son años y relojes vendidos...» Val a dir que els Corberó de Lleida estaven emparentats de lluny amb els propietaris de la fàbrica d'electrodomèstics del mateix cognom.

Jo el vaig conèixer cap allà a l'any 1959, quan vaig entrar al Centre acabada la mili. En Carles, a més del seu ofici, tenia un hobby que dominava a fons: la fotografia. La seva càmera era una Kodak Retina amb telèmetre i objectiu Schneider Xenon F/2, un bon aparell de l'època (després en va tenir d'altres, però recordo molt bé aquella). Jo també hi era aficionat (ho sóc encara), però el meu equip era força més modest i els meus coneixements de l'art de Daguerre quasi nuls. En un dels primers concursos fotogràfics organitzats pel Centre, potser al mateix any 1959, vaig gosar presentar unes pobres ampliacions meves a 18 x 24, borroses i mal revelades. Naturalment, al costat de l'obra de grans fotògrafs com hi havia al Centre (especialment Ton Sirera, Josep Jové i Josep Sarrate, tots tres traspassats fa anys, i Salvador Gili, feliçment encara entre nosaltres) les meves "fotos" eren espantosament dolentes. Fou aleshores quan en Carles em féu pujar un dia al seu pis, on vivia amb

la seva mare (per aquell temps encara era solter) i al seu laboratori (era dels pocs aficionats que llavors en tenia) va ampliar algun dels meus negatius, amb un resultat, no cal dir-ho, molt superior als meus. Amb el que vaig aprendre d'ell, la meua tècnica va millorar, i d'allí va néixer una duradora amistat.

No insistiré en l'activitat fotogràfica al Centre en aquella època, que està reflectida al llibre *Història Gràfica del Centre Excursionista de Lleida 1939-1979*, i també a l'evocador article aparegut a la revista ARESTA, núm. 47, de setembre - octubre del 2000, ambdós escrits per en Salvador Gili, un dels grans mestres de la fotografia que ha tingut i té encara Lleida. Però, ni que sigui fent-me repetitiu, no vull passar per alt la cèlebre i potent (10 x) lupa de rellotger amb la qual en Carles examinava críticament les nostres ampliacions. Si aquestes eren, per exemple, de 13 x 18, el negatiu havia ja suportat un augment de 6 vegades a

l'ampliadora, i per tant l'examen final el feia a 60 augments pel cap baix. No cal dir que només els objectius fotogràfics de gran qualitat superaven la prova. A mi, personalment, crec que en Carles no em va donar l'aprobat fins que vaig entrar en possessió d'una càmera Contax amb el mític objectiu Zeiss Sonnar.

En Carles Corberó va tenir responsabilitats al Centre, havent format part de la seva Junta directiva. En fer -se gran, però, la seva salut s'anà afeblint, i a poc a poc hagué de deixar d'anar a les excursions. La darrera a la qual assistí fou, crec (no n'estic gaire segur), la del XXXVII Pessebre, que va haver de renunciar a acabar.

II) LA COL·LECCIÓ. Quan la Rosa Rovira ens va lliurar la capsa contenint les diapositives, em vaig fer càrrec de separar, en primer lloc, les de caire personal o familiar, que van ser retornades, retenint només les relatives a excursions, en total 378, i unes quantes, només 30, amb imatges de Lleida, una Lleida que ja ha desaparegut malgrat que només ha passat mig segle. Són en total, doncs, 408 diapositives, quasi totes de pel·lícula Kodachrome, els colors de les quals es mantenen perfectament vius i frescos.

La classificació la vaig fer seguint un ordre cronològic (les primeres són de 1955, les darreres de 1973), agrupades per caps que contenen de 36 a 52 diapositives cadascuna, i numerades ordenadament per cada capsa. Les caps són en total 11, etiquetades de la lletra A a la L-1 i L-2. Aquestes dues darreres corresponen a les imatges de Lleida ciutat. Cada diapositiva porta la data i el lloc, dades que no sempre han estat fàcils de saber, fins al punt que n'hi ha un parell que no he pogut esbrinar el paratge fotografiat. Però com que a la majoria d'imatges es pot associar molta informació que és impossible de consignar al marquet de la diapositiva, he confeccionat un índex o catàleg general, on consten cronològicament totes i cada una de les diapositives, identificades per la capsa i número de cadascuna, el paratge o excursió a què corresponen i, quasi sempre, les persones que hi surten. La identificació de moltes d'aquestes persones no ha estat sempre fàcil, ja que sovint no formaven part dels cercles en els quals jo em movia, i no les coneixia personalment, però amb l'ajuda de la pròpia Rosa Rovira, del Tonet Duaigües i sobretot del matrimoni Ricart, quasi totes les cares que surten a les diapositives tenen nom i cognom al catàleg. Només en resten algunes que cap de les fonts consultades ha reconegut, però això fa suposar que es tracta de persones que hi van estar presents només esporàdicament, sense cap relació continuada amb el Centre.

Rosa Rovira i Carles Corberó a la vall de Benasc

Lleida, Camps Elisis. Any 1955.

Per tant, si agafem el catàleg, hi trobem 408 entrades a l'estil de, per exemple:

A 29: Envalira (Andorra). Genís López (jersei amb ratlla blanca) i Ramon Pardell (lluny, amb barretina)

C 20: Ermita de Montalegre, IV Pessebre. Jordi Sirera (dret, al porxo); Ricart Rabinat (assegut), Rosa Rovira...

E 18: Voltants de l'Espitau de Vielha. Campament Provincial d'Alta Muntanya. Rosa Rovira i Josep Jové.

L-1 2: Lleida (Camps Elisis). La romàntica pèrgola, actualment desapareguda. Al seu lloc hi ha ara el clos del parc infantil.

I així per a totes les diapositives que constitueixen l'arxiu. Entre aquestes, n'hi ha de ben curioses, com per exemple les C 2 i C 6, on els que hem pres part als treballs preparatoris de la Guia del Boumort hem pogut comprovar com ha canviat l'extensió dels boscos a l'obaga de Carrànima i a l'obaga Negra dels Prats. Però com que es diu, amb raó, que una imatge val més que mil paraules, serà millor il·lustrar aquest escrit amb un parell o tres d'escollides entre totes les de l'arxiu, amb un breu comentari que, als més grans els farà recordar, i als més joves potser els farà pensar una mica. Per exemple, en com han canviat moltes coses, entre elles la facilitat que abans hi havia per a prac-

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Rosa Rovira i
Carles Corberó a Cerler

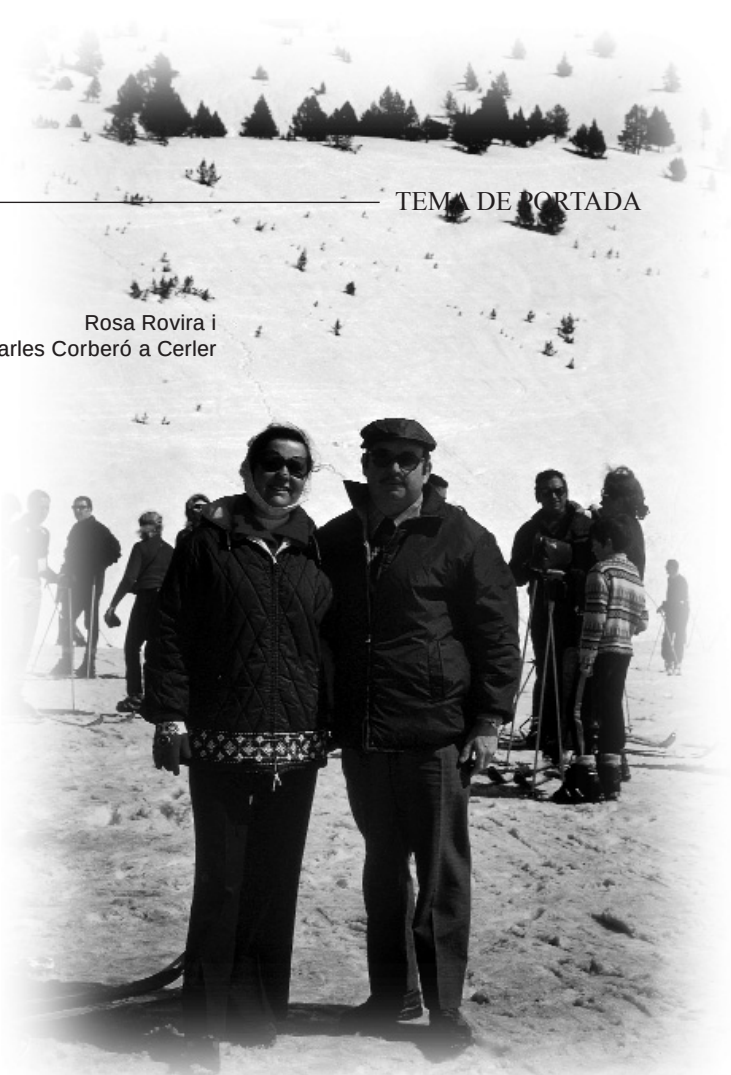
ticar l'excursionisme, davant les traves de tota mena que sovint trobem avui dia.

Heus ací, doncs:

Diapositiva A 25. (POR TADA): Al cim del Cap de Boumort (2.077 m), el 12-10-1959. El pedró que s'hi veu no és altra cosa que les ruïnes de l'antic senyal geodèsic (El Boumort és vèrtex de 1ª classe) popularment anomenat El Castell i substituït, uns anys més tard, pel típic cilindre. Assegut dalt del pedró, en Miret, un noi que morí pocs mesos després esclafat sota un tractor. Drets, d'esquerra a dreta: Maria Rosa Mateu, els pares de la qual tenien la merceria Capdevila al carrer Cavallers; Manuel Cortès, prou conegut; un jove que no hem pogut identificar i Rosa Ponsoda, resident a Mèxic des de fa molts anys. Asseguts al peu: Rosa Català, llavors tota una institució al Centre; Pepita Gistau i Genís López, aquest també un dels puntals de l'època. I en primer terme: Pili Delclòs i el seu aleshores futur espòs Casimir Martínez, un dels introductors de l'escalada i l'alta muntanya al Centre, traspassat fa anys. Aquesta ascensió al Boumort es realitzà en el transcurs d'un campament social a la capçalera de la vall de Carreu on, per cert, hi havia tanta abundor de rovellons, que calia treure'ls per poder parlar la tenda.

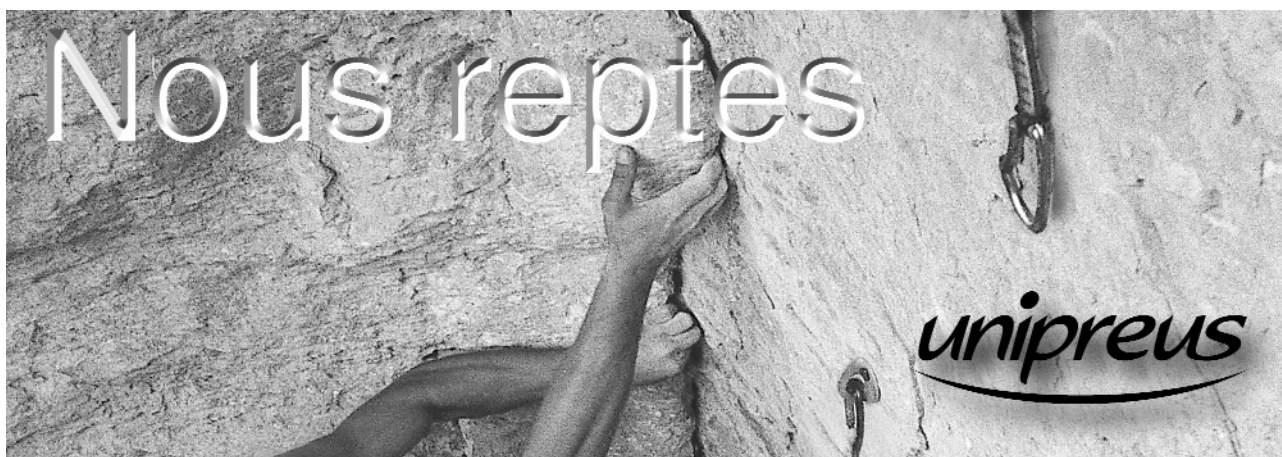
Diapositiva A 30: Envalira (Andorra), febrer de 1960. La prehistòria de l'esquí al Centre. A l'entorn del rètol: Ramon Pardell (promotor de l'escoltisme a Lleida), Josep Jové (tresorer perpetu del centre) i Sebastià Teixidó, el popular Tià. Noti's el primitiu equip emprat, en un temps en què la fibra de carboni i la resina epoxy eren només ciència-ficció.

Diapositiva L-1 10: Lleida (Els Camps Elisis). Aspecte que oferia l'any 1955 el vuitcentista i bucòlic estany dels ànecs,

lamentablement desaparegut pocs anys després en bastir-se al seu lloc el Palau de Vidre.

I amb això creiem haver donat una idea prou clara del contingut de l'Arxiu Carles Corberó, que la senyora Rosa Rovira, vídua de l'autor, ha donat al Centre, on actualment està dipositat, per tal de garantir la pervivència en el temps del valuós recull d'imatges captades pel seu espòs, l'enyorat Carles. Tant de bo el seu exemple mogui altres voluntats i impulsi antics socis o familiars de socis a lliurar al Centre els documents, gràfics o escrits, que poden ajudar a enriquir la nostra memòria col·lectiva i, en definitiva, el nostre patrimoni cultural. Seria una bona manera de col·laborar a la celebració del proper Centenari.

Alta ruta 2003

El títol de l'article, malgrat marxar de Lleida el passat diumenge 18 d'abril de 2004, serà «Alta ruta 2003».

El motiu és un estrany fenomen paranormal o d'alta tecnologia que va fer que tots els correus electrònics que ens vàrem enviar per quedar d'acord la setmana prèvia a la sortida entre l'Andreu Bernadó, Xavi Abella, Luís Prados, Jordi Càncer i jo mateix, tinguessin aquest encapçalament.

Com us dic, el diumenge 18, de matinada, l'Andreu ens va recollir per Lleida i després vam anar a Balaguer a buscar el

Luis per marxar cap a Suïssa. El viatge en el fabulós cotxe d'en Luis va ser tot un plaer i a mitja tarda ja fèiem un petit tomb per Chamonix, intentant trobar un recanvi de pells de foca per a ell i un clau de gel que en Jordi necessitava.

La ruta va ser directa, Lleida-Girona-Perpinyà-Grenoble-Chamonix i finalment Zinal, un petit poble, l'últim de la vall d'Anniviers, ja a Suïssa.

Com que era quasi de nit, en arribar sols vam tenir temps de fer una ullada i intentar trobar un lloc per dormir.

Igual que a Catalunya, després de Setmana Santa tanquen la majoria dels llocs, perquè s'ha acabat la temporada, encara que nosaltres veiem força neu a la muntanya.

Després de regatejar el preu i de sopar en el mateix restaurant ens n'anem a dormir amb una certa recança. *Lamétéo* no donava massa bon temps per l'endemà.

El dilluns dia 19, ens aixequem a les 5 del matí i esmorzem a les mateixes habitacions. La nit abans ja ens havien preparat a l'hotel uns termos calents de llet i cafè i pastes i formatges.

La sorpresa és que està nevant de valent i ningú sap exactament el camí que ens ha de portar al refugi de Tracuit.

Això, però, no ens desanima (i si ho fa, ningú ho diu) i davant mateix de l'hotel ja ens podem posar els esquís i començar l'ascensió.

La neu no para, i després de cinc hores d'obrir traça, no veiem res ni sabem on anem. En total hem pujat 300 metres de desnivell. Pensem què podem fer i fem l'única cosa possible: tornar al poble!

A mig camí de tornada veiem uns traïdors que a bon ritme i ben decidits obren una traça cent metres per damunt nostre, però ja no tenim ni ganes ni temps de seguir-los.

La tornada al poble ha valgut la pena. De dia i nevant és encara molt més bonic. Trobem un xalet de fusta que es lloga, i decidim passar-hi la segona nit. Sembla que demà farà millor temps.

L'endemà amb llum i amb la traça marcada no tenim dubtes i amb dos hores fem tot el camí del dia abans i més. Superat el coll del Roc de la Vache veiem davant nostre el refugi de Tracuit, el final de la nostra primera etapa, a 3.256 metres d'altitud.

Està, però, molt i molt lluny!

Després de davallar una mica la vall, en endinsem en una "olla" en què les marques dels petits despeniments de la neu nova no ens deixen gaire tranquils, però amb la traça marcada i la vista del refugi, el nostre esperit és nou.

Al refugi trobem una gent que fa un curs de tècniques alpines, assegurança i rescat en neu, previsió d'allaus, orientació amb

cartografia, etc. i la veritat resulta ben curiós trobar -los, després de sopar, fent els deures.

El dimecres a primera hora sortim cap al Bishorn, de 4.153 m. La ruta a seguir es veu en tot el seu recorregut, la veritat no sé si és pitjor o millor. Fem dues cordades i al seu temps, arribem al cim. Només cal canviar els esquís pels crampons i fer els darrers vint metres.

De baixada, el Xavi i el Luis es llancen pel pendent, mentre el Jordi i l'Andreu s'entretenen jugant a les travesses mentre m'esperen ("farà un o dos girs abans de caure?", es pregunten entre ells).

Aquesta baixada de tres mil metres de desnivell, ens obliga a fer dues parades, una al refugi per recollir les coses i una per descansar una mica aprofitant que el Jordi ha tingut un entrebanc. S'ha donat un cop a un genoll i s'ha de fer un embenatge d'urgència amb una "cosa" que l'Andreu diu que... ja és per a això.

Un cop a Zinal, a mitja tarda, ho recollim tot i, sense aturar -nos, marxem cap a Saas-Fee. Bé, ens aturem a fer una cervesa fresca, que ens la mereixem. Allà dormirem en un hotelet i l'endemà, molt matí, un altre cop en marxa.

El Jordi es ressenteix del cop i decideix quedar -se al poble a descansar. Això ens dona més possibilitats logístiques i decidim fer la travessa de Saas-Fee a Zermatt.

El dijous, però, pugem el pic d'Allalinhorn, de 4.027 m, aprofitant que un remuntador i un tren subterrani ens deixen quasi a 3.500 m d'alçada en l'estació de esquí de Saas-Fee.

La pujada és més curta que la del dia anterior, però les esquerdes dels seracs són molt més impressionants.

En arribar al coll tenim una de les vistes més grandioses dels Alps, amb el mont Cervin o Matterhorn davant nostre. Si tot va bé demà acabarem l'alta ruta als seus peus.

Finalment arribem a l'Allalin, i com en tots els pics concorreguts, hem de fer torns per arribar al cim. La carena cimera és molt estreta i sols hi pot passar una persona cada cop.

De baixada, el pas per les esquerdes es fa molt més impressionant i cal tenir molta precaució per encertar l'estreta traça.

Un cop superada la zona d'esquerdes podem gaudir d'una baixada per pistes (que bé que s'esquia per pistes!) i aprofitant un remuntador ens adrecem a la cabana Britànnia. Li deuen donar aquest nom en record del refugi original, però en l'actualitat es tracta d'un hotelet amb totes les comoditats.

Com sempre, la cervesa és el nostre primer deure i ja més tard ens ocupem d'ordenar el material i posar -lo a eixugar (botes, pells i mitjons principalment).

Les previsions del temps per l'endemà anuncien canvis i els dies de sol esplèndid se'ns acaben. Malgrat tot, el nostre pla es manté. Intentarem fer el cim de l'Strahlhorn, de 4.190 m, i per l'Adlerpass baixar fins a Zermatt.

El divendres la primera baixada ja ens fa constatar el canvi de temps, i la neu gelada dificulta el descens. Un cop al fons de la vall ens queda una llarga pujada fins a l'Adler i els petits grups que tenim al davant ens marquen el camí.

L'ascensió és llarga i sense dificultats. El temps, però, no ens acompanya i en arribar al coll un núvol s'ha apoderat del pic. Sols ens manquen 400 m de pujada, però la baixada amb boira per la carena del pic ens fa desistir de l'intent. La baixada fins a Zermatt ja serà prou llarga.

Banc Sabadell

ESQUÍ DE MUNTANYA

Després d'una estona esperant que algú es decideixi a baixar la pala oest de l'Adlerpass, el fred ens fa decidir i en Luis marca el camí. Després d'unes quantes voltes «maria» i algun intent de gir, arribem a la part baixa de l'Adlergletscher i ens creuem amb diversos grups que vénen del Mont Rosa Hutte i han de començar la pujada del coll. Quina mandra que ens fa sols de veure'ls!!

Ara ens trobem en un punt que desconeixem la via directa a Zermatt i decidim fer una llarga pausa esperant que algú que faci la nostra ruta passi endavant. Tampoc tenim sort!

Finalment, guiant-nos pels mapes seguim la vall de Findel, per la glacera que l'ocupa. Com que no tenim traça ens encordem i anem baixant envoltats pels dipòsits de roques de la morrena glacial.

És impressionant la gran taca grisa que dos-cents metres per damunt nostre, a costat i costat de la vall, marca el nivell que en el seu dia va arribar a assolir el llit de gel.

En una atmosfera estranya, amb molta calor i a la vegada nevant, avancem fins trobar una clara traça que de manera molt evident i pel mig de la vall ens marca el camí. Ens treiem la corda i la seguim fins a travessar un remuntador.

Ara només resta seguir un camí fins a Zermatt. Malauradament la neu desapareix i com sempre hem de caminar amb els esquís al coll. Els prats que comencen a verdejar i les casetes de fusta guarneixen el camí.

Una mica més endavant veiem que per

sort la neu torna a ser present i podem fer novament una esqujada —encara que força complicada— per un bosc i un corriol que voreja la muntanya fins a la via del cremallera. De seguida, ja caminant un altre cop, arribem al poble.

A Zermatt per acabar de completar l'alta ruta, ens trobem amb els preparatius de la Patrouille des Glaciers, la mítica cursa d'esquí de muntanya.

Després d'una setmana ja no ens queden gaires forces i la visió del equip que s'entrenen a les sis de la tarda per sortir a les 11 de la nit, encara ens fa sentir més esgotats.

Per sort, en Jordi ha pogut fer la travessa per carretera i és al cotxe esperant-nos.

Fem un tomb pel poble de Zermatt i tot seguit ens posem en camí de tornada a Lleida.

En conjunt, una setmana de força bon temps, gaudint dels Alps i de la companyia de l'Andreu, el Luis, el Xavi i el Jordi.

Gràcies a tots.

Manel Domingo

PD. Després d'uns dies i amb el mateix enganyós títol d'aquest article ens arriba la nota de les despeses. El somni que tot havia sortit de franc s'esvaeix.

Caldes de Bohí: apunts y impresions

Es per tants motius interessant la Estació balnearia de Caldes de Bohí, que fa pena y fins vergonya, l'incomunicació africana y l'abandó en que encara's troba aquell prehunt recó de terra catalana.

Están situades aquelles antiquíssimes Caldes en l'estrem occidental de la vessant de mitjorn dels Pirineus catalans, casi tocant les terres d'Aragó y á deu hores de camí de la frontera francesa, en la ribera de son nom (Ribera de Caldes) formada pel sorollós riu Tor, escorrentse y estimbantse entre les pirinenques estribacions anomenades Còmolos.

La elevació sobre'l nivell del mar es de 1502 m, y per consegüent, es el primer establiment hidro-termal catalá y el segon d'Espanya per sa altitut tan privilegiada.

Perteneix al Ajuntament de Barruera del partit de Tremp, y està agregat á la parroquia de Bahí del Bisbat d'Urgell, formant part de la vessant hidrográfica del riu Noguera-Rivagorsana.

L'aprofitament medicinal de ses aygues minerals y'l culte y la devosió á la Verge de Caldes, son antiquíssims, puig se suposa que foren anteriors á la irrupció dels serrahins á Espanya; mes ab tot, el mes primitiu document auténtich que's coneix, es un del any 1011, que fá relació de les donacions dels Comptes d'Erill al Abat de N.S. de Caldes. La Imatge de dita Verge, que está ara á la Iglesia de Bohí, y que segons tradició, va esser trobada per un pastor en la soca d'un faig de la canal de Sta. Maria (á 700 metros al N.NO. del edifici-fonda actual), tè al genoll dret una inscripció ab caracters romans, que diu "Joanes Baptista Felices me sculpsit", segons afirmació feta pel Fray Narcís Camós. Aquest mateix autor relata varies curacions miraculoss en els anys 1613 y 1672.

El Sr. Bisbe D. Francisco de la Dueña Cisneros, pels efectes salutífers que ell mateix va observar, encomaná al Metje D. Francisco Carbonell y Bravo l'análisis de dites fonts minerals.

La major part del actual edifici aixís com el temple, també encara existent, molt sólit y espayós, van esser edificats á mitjans del sigle XVIII, mes el retaule del altar va ferse en l'any 1696.

Antiguament, la Consorcia sols se composava de Sacerdots, mes desde l'any 1532 s'admeteren també com á cofreres als seglars d'abdós sexes.

Se sostenia l'Establiment, aleshores, ab almoynes y donatius dels cofreres, devots y malalts agrahts de Caldes, ademes dels rendiments dels pochos camps y prats del encontorn adscrits á la propietat. Era tan nombrosa la afluencia de concurrents, que'l dia 15 d'agost de 1817 s'hi comptaren allí tres mil persones.

En virtut de fets revolucionaris y polítichs, la Diputació Provincial de Lleyda se va incautar de l'Administració del Santuari-Balneari en dos etapes diferents (1845-1868). Mes tart, ó siga l'any 1886, l'Estat se va incorporar de la propietat que, desde aleshores, té sols el caràcter de Balneari, per haver ordenat el Bisbat d'Urgell, com á protesta, la clausura del temple y el trasllat de la Imatge de sa Verge á la propera Iglesia de Bohí. Dos ó tres anys després, va esser substatat publicament aqueix Balneari (declarat d'utilitat pública), adquirintlo la mateixa familia que avuy el posseeix.

Ab un conjunt de privilegiats elements naturals, que de segur no's reuneixen en cap altre indret de la Península, sembla increible que no sigui ja de molt temps, a la vegada que Estació balnearia y estiuenca concorregudíssima, ab bones carreteres y camins de ferro, punt d'emplantament de moderns Sanatoris y "Villes d'eaux" y centre obligat del excursionisme pirineista franch espanyol.

Malahauradament, rés d'aqueix ideal, facilment realisable, s'ha assolit en aquestos Banys; puig la concurrencia d'ara es molt inferior á la de 25 anys enrera, y l'iniciativa particular, lo mateix que la del Estat (absós igualment culpables), rés han fet ni fan, pera proporcionar á Caldes de Bohí les comunicacions cómodas y les instalacions y confort que, tan justament, mereix y necessita.

Son molt interessants y nombroses les excursions que desde Caldes poden ferse: algunes d'elles fácils y assequibles pera qual-sevol excursionista, mes n'hi ha d'altres veritablement penoses y arriscades. D'unes y altres ne tractaré somerament.

Tremp, Febrer de 1910

Dr Ricart Portella

Apunts i comunicacions

Ben aviat disposarem de maillots i culots del CEL per lluir-los quan anem en bicicleta. Si encara no heu fet la vostra comanda, afanyeu-vos, només cal que us apunteu a Secretaria, escollint un dels models proposats. També hi ha possibilitats de tenir paravent i culot llarg.

Sense deixar la bicicleta, us recordem que pel dia 10 d'octubre està prevista la IX edició de la "TRANSMONTSEC", a Àger.

Pel dia 9 d'octubre, també a Àger, a les 7 de la tarda i per arrodonir el cap de setmana i conèixer bé el Montsec, l'Ajuntament i el CEL han programat una projecció amb el títol de «Montsec Subterrani» a càrrec d'en Josep Lluís Gàzquez, membre del Grup Espeleològic Lleidatà.

Us informem que fins a finals d'octubre podrem gaudir al CEL de l'exposició sobre «Astrofotografia» del nostre soci Manuel Cortès.

XVI Premi fotogràfic Òscar Ribes: el termini per presentar obres s'acaba el 31 d'octubre. Us animem a participar-hi.

Enguany la «MARXA DE REGULARITAT», que ja arribarà a la XXVII edició, es farà a Abella de la Conca. Us recordem que la data prevista és el 14 de novembre.

EXPEDICIÓ LLEIDA APOLOBAMBA (Bolívia)

Jordi Marmolejo del Centre Excursionista de Lleida i Sergi Ricart del Club de Muntanya i Escalada de Pardinyes, premiats l'any 2003 per la Federación Española de Montaña y Escalada per l'obertura d'una via d'escalada d'extrema dificultat als Andes peruans, i amb una llarga experiència que els avala com a garantia, en aquests moments estan afrontant a un nou repte, en una zona poc coneguda dels Andes bolivians, on la major part dels cinc mils són verges i és allí on concentraran majoritàriament els seus esforços per obrir una via d'escalada d'extrema dificultat que segons les circumstàncies pot ser solament en roca o bé mixta (roca i gel).

Com a segon objectiu tenen previst fer l'ascensió al volcà Sajama (6.540 m), cim més alt de Bolívia, situat a l'altiplà i on la dificultat radica, bàsicament, en el fort vent que hi bufa.

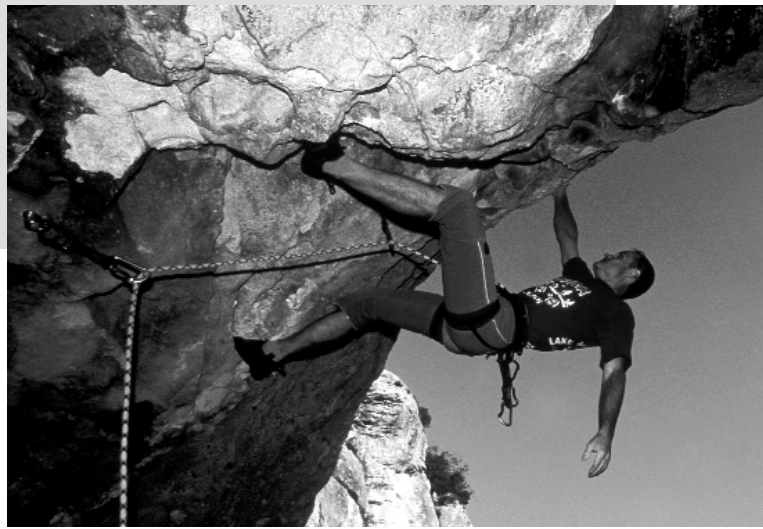
Des de les pàgines de l'Aresta els desitgem molta sort i que gaudeixin al màxim d'aquests paratges tan extraordinaris, la vegetació dels quals està formada per nombroses espècies úniques al món.

En la propera edició de la revista donarem més detalls d'aquesta nova aventura del company «Marmo».

Els nous socis del Centre, a qui donem la benvinguda

Víctor López Bosch
Àneu Palau Sales
Oriol Català Vilalta
Manel Martínez Mata
Beatriz Guiral Trejos
José Antonio Farré Masana
Ester Latorre Pla
Antonio Dolset Buyó
Anna Drudis Bellmunt
Teresa Blázquez Ruiz

Demanem disculpes a l'amic Albert Cortès per haver-li publicat, en el seu article de la passada **Aresta**, la fotografia al revés. Aquí la teniu tal i com havia d'anar.

Sortida a l'Aneto

EXCURSIONISME

El passat 5 d'agost, a les 6 de la tarda, ens vam trobar al pàrquing de l'Hospital de Benasc uns companys engrescats per una mateixa motivació: coronar l'Aneto.

El grup, organitzat i dirigit per en Juanjo Garra, el formava l'Àngel Ros, la Neus Bernaus, el Jordi Carbonell, la Mercè Ciutat, el Julio Español, el Fernando, el Ramon Sanahuja, el Jordi Jové, el Carles Sàez i jo mateixa. L'endemà al matí, ja a la muntanya, s'hi afegirien el Tato i el Feliu. La condició política i pública d'alguns components podria fer semblar que es tractava d'una expedició institucional, però no era així. Simplement, tractàvem de pujar a l'Aneto un grup de companys i amics.

Després de preparar les motxilles amb el material necessari, vam agafar el bus que ens deixaria al pla de Basurta, a 1.950 metres d'altitud. Cames amunt, vam arribar al refugi de la Renclusa, a 2.140 metres d'alçada. Tot just treure'ns la càrrega de l'esquena vam sopar al refugi. Un bon àpat i una bona conversa van ser els al·licients d'aquella taula. Finalment, després d'un cafè de sobret, muntàrem les tendes per dormir unes hores: l'amic Juanjo ens donà la bona notícia que ens havíem d'aixecar a les 5 del matí: d'això en diuen vacances... A l'hora ja estàvem tots a la taula d'esmorzar per omplir les panxes i emmagatzemar reforços per a la pujada. Encara era fosc, el cel es mostrava net i els estels brillaven damunt nostre com cuquetes de llum, cosa que feia intuir un dia esplèndid. El Jordi Gàzquez, Tato per a tots, arribà quan encara esmorzàvem, així és que a la sortida ja només ens faltava el Feliu.

El moment d'enfilat una muntanya és una mica dur. Estàs fred i t'esperen unes quantes hores d'esforç ruti-

nari, però amb bon humor es vencen aquests mals moments inicials. De fet, anàvem tan espitats que vam passar de llarg l'accés del Portillon i arribàrem fins al pluviòmetre, cosa que no calia. Així que tot baixant una mica ensopegàrem amb el Portillon Superior (2.880 m), i assaborírem tota la màgia d'aquest portal: deixes enreure un paratge de rocam caòtic i enutjós de pujar i de cop s'obre el mantell blanc i llis de la glacera imponent de l'Aneto, només tacat per la traça oberta de les petjades de la gent. És un panorama que no deixa indiferent. Després d'esmorzar per segon cop, vam baixar el corredor que mena a la glacera i com una processó, un rere l'altre, vam anar fent via fins a arribar on el dur gel aparent feia necessari l'ús dels grampons. A l'agost s'ha fos la neu i el gel blavós-grisenc de sota manifesta la seva existència. Ben engramonats, vam anar tirant amunt fins al coll de Corones, ja al peu de la piràmide zenital (Ah!, a la glacera ja se'ns havia unit el Feliu, així que ara ja hi érem tots.) La pujada d'aquesta piràmide és feixuga, perquè és bastant dreta i a més portes el cansament acumulat de l'ascensió prèvia, però com que queda poca estona, treus les forces del teu més endins i arribes a dalt amb tota la satisfacció del món.

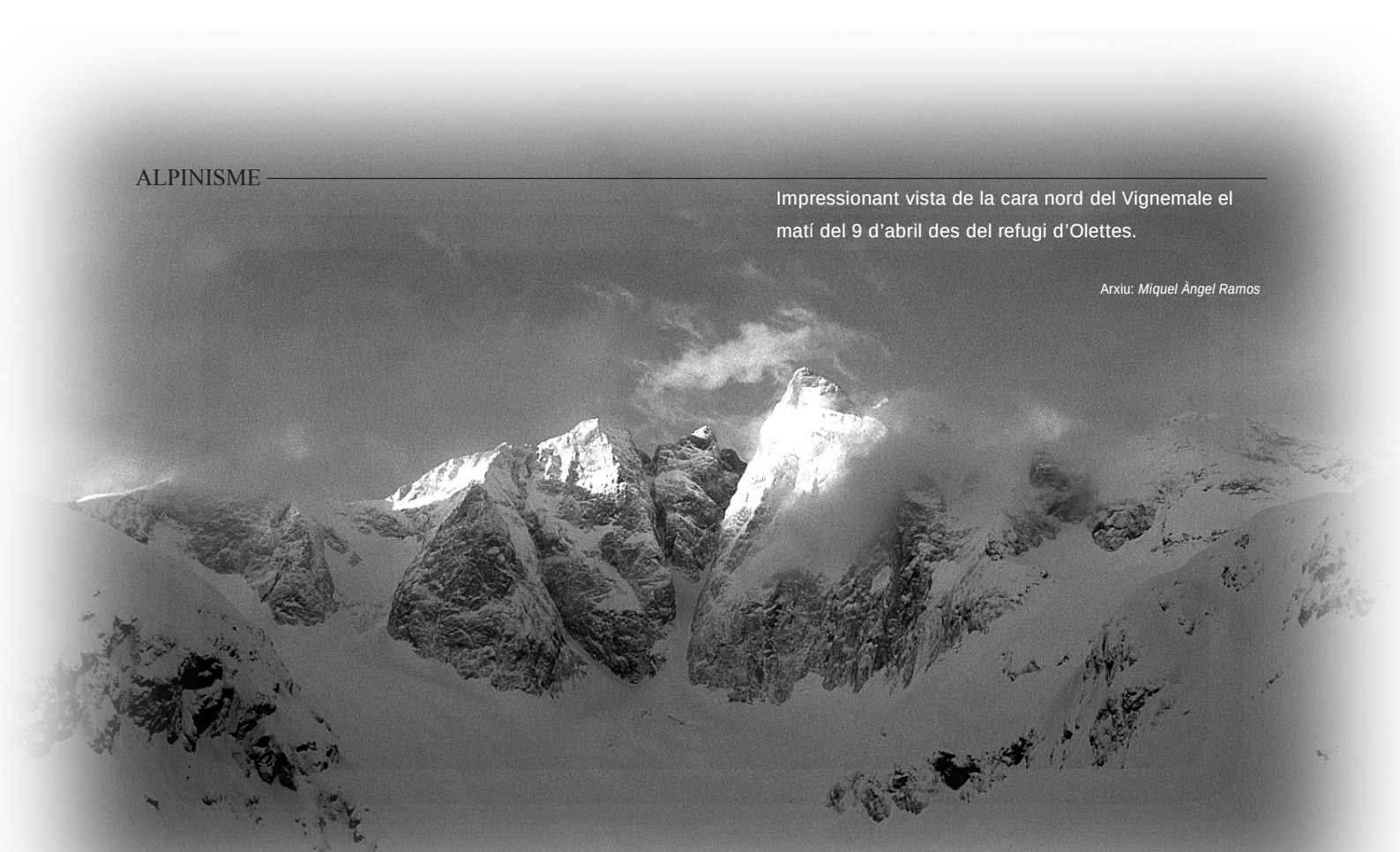
A partir d'aquí ja només queda passar el Pont de Mahoma, el maleït Pont de Mahoma. I ara toca agrair sincerament l'ajut d'aquells que van fer possible passar-lo amb una certa seguretat: el Juanjo posant ordre a les maniobres, el Jordi Jové anant i tornant com un cabirol, el Tato, el Feliu i el Carles fent el que els manava el cap... Amatents, ens van disposar cordes i passamans i un a un vam anar passant tan bé que quasi ho podíem haver fet amb els ulls tancats. Així i tot, nosaltres, una mica desconfiats, ens arrapàvem a les pedres com si ens les haguéssim de menjar.

I ja som al cim, al costat de la creu. Cadascú a la seva manera, tots ens vam emocionar. Foto de rigor, petons, felicitacions, alguna cigarreta i no gran cosa més, ja que tocava desfer el Pont de Mahoma, i després avall, avall, avall... fins que a les 9 del vespre, tots ben baldats, arribàvem al pla de Basurta per agafar l'últim autobús que ens portaria a l'aparcament dels nostres cotxes.

L'excursió es va cloure sopant al restaurant Ciria de Benasc, on el nostre alcalde ens va brindar l'ampolla de cava que toca satisfer a qui fa un primer tresmil.

Felicitacions i agraïments mutus per haver compartit i ampliat les nostres vivències personals.

Dolors Llordés

Couloir de Gaube, directe al Vignemale

Les cinc del matí i el silenci a la capital de la terra ferma és trencat per la trobada de tres amics: el Xavi, el Pepe i el Miquel Àngel. Carreguem el cotxe i enfilem vers Era Val d'Aran per després passar cap a França i arribar als volts del migdia, sota un sol enlluernador, al Pont d'Espagne, és un 7 d'abril i les vacances de setmana santa són a punt de començar.

La pujada al refugi d'Olettes es fa pesada tant per la calor com pel pes de les nostres motxilles, però un cop arribats al llac totalment gelat de Gaube i entreveure la impressionant mola del Vignemale, ens animem i pels volts de les cinc de la tarda i amb una boira baixa i núvols juganers amb les muntanyes arribem al refugi on hi ha molt poca gent. Passem la tarda parlant amb una cordada que ha fet el nostre objectiu de l'endemà: el Couloir de Gaube, una impressionant canal que puja en línia recta i cada cop de forma més empinada fins als 3.100 metres, on cal escalar una cascada d'uns 40 metres de gel i d'aquesta manera sortir a la gelera d'Ossau, a mitja hora del Gran Vignemale, tota una magnífica i elegant forma d'ascendir a aquest gegant dels Pirineus per una via que es troba entre les clàssiques hivernals de la serralada.

La boira no ens deixa veure la gran muralla de pedra que davant nostre s'aixeca, però esperem que l'endemà el temps

ens deixi realitzar tan sensacional escalada. Sopem un bon tiberi tot i que el menjar ens recorda el que es menja als refugis dels Alps, encara que ens trobem als Pirineus, però per l'aspecte general i la tranquil·litat del lloc, sembla que ens trobem molt més lluny. El despertador sonarà a les 4 de la matinada.

Una lluna plena il·lumina la cara nord del Vignemale i dintre de la foscor de la seva base s'observen tres frontals que, a poc a poc, s'hi aproximen. Tot just quan la negra nit dona pas a una incipient jornada, ens encordem i amb el Pepe al davant busquem el punt feble de la rimaia que se'ns obre al davant... es pot parlar d'ambient alpi! Un cop superada aquesta, un continuat pendent d'uns 50° ens fa arribar a l'alçada de 2.750 metres on el Couloir es bifurca i agafem el corredor de la dreta. Els nostres piolets es van clavant en una neu dura però que ens deixa reposar quan el moment s'ho mereix. Darrere nostre, i molts metres per sota la boira cobreix el refugi com en el dia d'ahir tot i que el sol ja ha començat a despuntar i ens va ensenyant un meravellós paisatge. Continuem progressant en ensamble i a uns 2.850 metres arribem al bloc encastat que requereix dispositius de seguretat estàtics per superar-lo. El Pepe obre magníficament el llarg tot i que la caiguda de trosos de gel és considerable. Un cop superat l'obstacle, el pendent es va mantenint i el corredor es va estrenyent i passem

per alguns punts de mixt fins a arribar a la mítica cascada de gel, últim entrebanc per aconseguir completar amb èxit la via. Muntem la reunió a la banda esquerra de la base tot protegint-nos de la caiguda de gel i el Xavi es disposa a atacar -la.

Tot progressant a poc a poc i col·locant els cargols necessaris en un gel formidable assoleix el punt més pendent (90°) i amb una tirada d'uns 40 metres aconsegueix escalar la cascada. A continuació puja jo, que amb més pena que glòria aconsegueixo escalar tan impressionant bloc de gel tot penjat del buit. Un sol enlluernador m'il·lumina el rostre tot just quan deixo enrere la cascada i el pendent se suavitza fins al punt de ser horitzontal i aparec al peu del pitó Carré i del Vignemale. El fred és tan intens que tot i el sol costa de plegar la corda i té una fina

capa de gel per damunt. En Pepe puja sense problemes i ens trobem tots tres celebrant la nostra ascensió. Hem tingut molta sort, ja que no hem trobat ningú en tota la pujada, cosa que ens ha fet evitar el perill de la caiguda de rocs.

Tot i que el sol enlluerna tota la gelera, uns núvols densos van entrant pel vessant espanyol i ens fan desistir d'ascendir al Vignemale, comencem a davallar i en pocs minuts ens veiem envoltats per la boira, la temperatura va baixant i quan ja arribem al final de la gelera i comencem a pujar cap al refugi de Bataillance comença a nevar i a bufar el vent, hi arribem i entrem a reposar forces. Són prop de les quatre de la tarda i toca encara remuntar fins a l'Horquette d'Ossau i des d'allà baixar fins al refugi. Tot i que la visibilitat és pràcticament nul·la, aconseguim orientar-nos prou bé i pels volts de quarts de sis arribem al refugi cansats i mullats però satisfets de la feina feta. La solitud de tot el dia s'ha trencat ja que en començar les vacances el lloc és ple de gent que vol pujar a l'emblemàtic cim. Quan encara no són les deu de la nit ja estem dintre del sac i somniant que aquest somni s'ha tornat realitat.

Un dia 9 d'abril surt incert i no matinem molt, una meravellós estampa de la cara nord del Vignemale carregadíssima de neu ens diu bon dia. El refugi és mig buit ja que la gent, malgrat l'oratge, ha sortit a fer alguna cosa. Nosaltres fem la motxilla, passem comptes amb el guarda del refugi, i desfem el camí de dos dies enrere. Una neu pesant i fonda ens fa anar a poc a poc, els núvols es van obrint i tancant, fins i tot cauen quatre volves. Al migdia arribem al cotxe, on el mig metre de neu que té a sobre ens indica la nevada que va caure per aquest indret. Les previsions de temps no són gaire bones i decidim canviar de vessant dels Pirineus i ja al vespre acabem a l'estació de Cellers preparant una escalada pel dissabte. Aquest dia fem la Supertramp (200 m, V) en una paret de Terradets plena de gent i tot just acabada la via, i ja de baixada, una pluja fina refresca la tarda.

El Xavi i el Pepe es queden a Cellers per l'endemà anar a escalar a Collegats, jo, aprofitant que ha pujat la xicota del Xavi a veure'ns, torno cap a Lleida a descansar.. han estat quatre dies intensos i plens de muntanyes i escalada de tot tipus, una bona experiència. A continuar ampliant-la i coneixent nous indrets i vies...

Miquel Àngel Ramos Pinto

Excursió a la costa Cabirolera i a la font de Cristall

El Cadí constitueix una serralada prepirinenca tan preeminent que aconsegueix doblegar el curs del riu Segre en el seu pas per les comarques de la Cerdanya i de l'Alt Urgell. Les seves canals són recorregudes tots els hiverns per eixerits escaladors. Per l'estiu, també les més divulgades, són ascendides per excursionistes que cerquen els cims més carismàtics de la serra. Des del vessant sud les ascensions són més exigents ja que requereixen superar un fort desnivell i, molts cops, sense indici de camí.

El cim cap on ens dirigim, el puig de la Costa Cabirolera, té la particularitat de ser el cel comarcal de la comarca del Bagedà. També és la muntanya més alta de la demarcació barcelonina però ni així no és gaire concorreguda, ja que es prefereix pujar al Comabona, a l'extrem oriental de la serra, o bé, al Vulturó o puig de la Canal Baridana que és el punt més elevat del Cadí.

Vàrem completar la sortida amb la visita a la font de Cristall, una petita cavitat on podem trobar en el seu interior glaç en els primers mesos de l'estiu.

El passat mes de juny vam efectuar aquesta excursió en Quim Fillat, en Pau Salla, en Bonatti, a qui alguns s'entesten a dir-li Joan Torres, en Jordi Guivernau, na Lluïsa Huguet –un bon pomell de bregats trescadors i gastadors de soles de bota– i qui subscriu. Partirem la sortida en dos dies fent bivac a la cabana de pastors dels Cortils encara que es pot fer en una única jornada.

Descripció de l'itinerari:

Iniciem la sortida al pont de Cernerres (1.432 m), situat a 2,7 km del poble de Josa de Cadí per la carretera cap a Gósol, al peu del coll de Josa.

Seguim la pista cap a llevant, el pas de vehicles és tancat per una barrera. Davant nostre s'estén una vall ocupada per una ampla plana per on pasturen freqüentment ramats de corders.

Bifurcació del camí carreter; anem per la dreta. Per l'esquerra arribaríem a les enrunades cases de Cernerres.

30 min Arribem al portal de Cernerres (1.528 m) on es tanquen a la nit els animals. Hi ha alguns coms metàl·lics propers per on arriba aigua de les fonts de Terrers i de la Roca. Abans hi havia hagut un humil llogarret però sembla ser que en la postguerra hi van sojornar alguns maquis que van aprofitar la solitud de l'indret i la proximitat de la frontera. La Guàrdia Civil va decidir enderrocar les cases.

Des d'aquest paratge hem d'observar que davant se separen dues valls. A la dreta, la vall de Cernerres, per on pujarem tot resseguint una vella pista. A l'esquerra, la de Cortils, per on baixarem. És una vall esquerra, angosta, oberta enmig dels costers del Cadí que s'arriba a estrènyer fins a formar un gorg.

Per la dreta baixa una petita torrentera per on discorre l'aigua procedent de la font de la Roca.

1 h A l'esquerra de la pista hi ha la cabana de pastor del Bover, que pot servir d'aixopluc en cas d'emergència. És petita i rònega.

1 h 30 min Collell (1879 m). Ampla collada que s'obre entre l'allargassada serralada del Cadí i l'altiu Pedraforca. La visió de la seva superba paret nord ens acompanyarà bona estona de l'ascensió. La mirada se'ns n'anirà irremissiblement cap a la impressionant cinglera.

LLIBRERIA TURÍSTICA

REVISTES DE VIATGES • LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES

• GUIES D'ALLOTJAMENTS I D'OCI • MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA

• CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU • RUTES SENDERISME

• RUTES EN BTT • RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 • RUTES D'HIVERN I D'ESCALADA

• VÍDEOS I DVD • AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos • 25008 • Lleida • Tel.: 973 241 267 • Fax: 973 241 267

En el Collell sortim a la pista que puja de Saldes. La seguim cap a llevant.

1 h 35 min Per sobre de les Bassotes, deixem la pista principal i en prenem una d'esborradissa que surt per l'esquerra amb marques vermelles i blanques que corresponen als senders del camí dels Bons Homes i el sender circular del Cadí. També hi ha algun punt taronja que indica la ruta del Cavall del Vent que recorre els refugis del Cadí oriental i el Moixeró. Es tracta d'una antiga pista que va guanyant alçada fent giragonses, els més valents en poden fer alguna dreuera.

2 h 30 min Sortim a l'esplanada de Prat Llong, on els arbres, fins ara molt escassos, ens han deixat definitivament fins a la baixada pels Cortils. La vegetació predominant és la característica del prat alpi que en els sectors més desfavorits es convertirà en tartera o roca calcària.

A l'esquerra del Prat Llong tenim un cingle d'un centenar de metres sobre la vall de Cortils. Anem cap al nord tot cercant una fita prou alta que ens indica l'inici del Pas de Prat Llong que ens ha de permetre descendir cap als Cortils.

Localització UTM: 31T 3 91 891E 46 81 492N

Altura 2.320 m.

2 h 37 min El Pas de Prat Llong és un grau que ha estat obert picant en la roca i que en el seu tram superior revolta per un pany de roca mentre que després acaba en una tartera on s'ha anat dibuixant un caminó que ens duu fins al fons del barranc. Des d'aquest punt cal anar amb compte ja que de ben segur que podrem contemplar algun ramat d'isards que peixen tranquil·lament, si tenim més sort podem veure algun cabirol que dona nom a la muntanya i si encara tenim més sort, o no, podríem trobar -nos un dels llops que darrerament tornen a tressar pels nostres Pirineus i que al pastor de Cernerres ja se li han endut algun xai.

2 h 49 min Davant mateix tenim la font dels Cortils (2.191 m), enmig d'una coma on sorprenen trobar un curs permanent d'aigua. Hi ha una màniga negra que omple tres còms metàl·lics on s'abeuren els animals.

Des de la font puja un camí per la dreta que en uns vint minuts ens duria al pas dels Gosolans que constitueix un dels passos més transcendents dins de les comunicacions de la serra cadinenca que permet baixar per la cinglera septentrional. Però el nostre objectiu és un altre i ens hi arribem fins a la cabana de pastors de Cortils, mig amagada entre dos esperons rocosos.

2 h 45 min Cabana de Cortils (2.221 m) Petita, modesta,

desendregada, amb capacitat per a unes 6 persones. Base ideal per recórrer aquest sector del Cadí.

Prenem un camí que va voltant cap a l'esquerra (NO) per anar a la base de la cinglera de la costa Cabirolera, que des del Prat Major ja contemplem damunt nostre.

3 h 15 min Ens plantem al peu de la muralla, dreta però poc compacta, que defensa el vèrtex de la costa. El pendent és molt ferm i pugem per una desagradable tartera, poc consistent. Ens dirigim cap al pas Cabiroler, situat a l'extrem esquerre del cingle. En el darrer tram hi ha un mur de roca menys inclinat i que se supera molt fàcilment.

3 h 48 min Pas Cabiroler (2.518 m) on sortim a l'aresta summital. Anem per la dreta tot seguint l'ample llom carener.

4 h Puig de la Costa Cabirolera o Roca Punyenta (2.605 m). Vista panoràmica excepcional sobre els pobles del Baridà i de la Cerdanya com Estana, el Querforadat, Montellà, Aràns, Castellnou de Calcorze, ...

Sobre la carena fronterera amb les valls andorranes distingim el pic del Port Negre, el Monturull, la Tossa Plana de Lles, la Muga i el Puigpedrós. Altres cim cerdans com el Carlit, el Puigmal. Al fons el Canigó. A llevant, la Tossa d'Alp, el Moixeró i el Comabona. A migdia senyoreja el Pedraforca, la serra del Verd, la serra d'Encija i la muntanya pentinada per les pistes d'esquí alpi de Port del Conte. A l'est les muntanyes més familiars del Montsec, Aubenç, el Turp d'Oliana, Carreu i el Boumort. En un primer nivell, també per ponent, el Vulturó o puig de la Canal Baridana, punt culminant de la serra del Cadí. Al seu darrere, el Montsent de Pallars, el Peguera, el Salòria, el Monteixo i la Pica d'Estats. Qui pot oferir més bellesa des d'un cim?

Des d'aquí podem aprofitar per visitar una de les curiositats que amaga la serra del Cadí, la font de Cristall, que acabà per donar nom a la canal que hi mena.

Anem resseguint la carena cap a ponent fins arribar a un primer coll, des d'aquí podem continuar per la vora de l'ampla careneta, tot pujant i baixant les ones rocalloses que formen el crestall del Cadí o, al contrari, prendre un corriol amb fites que flanqueja la muntanya fins anar a cercar la canal de Cristall.

4 h 30 min Coll de la canal de Cristall on es poden observar tres possibles baixadors. El central és el més evident, hi ha marques d'un sender de petit recorregut que davalla cap al Prat de Cadí. Per baixar a la cova de la font de Cristall és preferible cercar el baixador de la dreta indicat amb fites i marques de pintura vermella.

En acabar l'estretor de la canal veurem que per l'esquerra surt una cornisa que ressegueix la paret. El pas és estret, però sense cap mena de dificultat sempre que no tinguem vertigen. En el centre de la paret s'obre una petita cavitat. És la cova de la font de Cristall, com que no és gaire fonda no cal dur -hi necessàriament llum artificial. Al fons de la cova hi ha, fins ben entrat l'estiu, glaç arrapat a la paret. Des del sostre hi goteja sempre aigua. És una raconada prou agradable. Constitueix una balconada excepcional sobre el Baridà i els cims de la carena fronterera.

Podem sortir per l'altre costat tot continuant l'estreta cornisa, potser té algun tram més estret però es preferible fer-hi el tomb i pujar per la canal central de Cristall on retrobarem les marques en blanc i groc.

4 h 45 min Coll central de la canal de Cristall

Baixar directament cap al pont de Cernerres és possible però és un tram molt desagradable malgrat que inicialment no ho sembli. Tots els que hem baixat pel Boixeguer sempre diem que no hi tornarem mai més pel fort pendent que hi ha i perquè en el tram més baix els boixos, més alts que nosaltres, ens barren el pas i hem d'anar a cercar el millor baixador entre el caos. És un descens ràpid però molt molest.

Així que preferim tornar al pas Cabiroler. Ara no cal arribar fins al cim de la costa Cabirolera i podem seguir un corriol marcat amb pedres que ens ajuden a cercar el pas.

5 h 10 min Des del pas, la baixada per la tartera esdevé prou agradable i en un quart d'hora podem estar al peu del cingle mentre que per pujar hem estat el doble de temps i ens ha requerit més del doble d'esforç. Si no volem retornar a la caba-

na de Cortils ni a la font, podem davallar per la coma fins sortir a la vall principal de Cortils.

5 h 45 min Davant tenim el penya-segat per on davalla el pas de Prat Llong però enlloc de pujar-hi, decidim baixar per la vall de Cortils. Entrem en un terreny pedregós poc agradable de caminar-hi. Anem per un paratge feréstec i solitari.

Més avall, la barrancada es veu tallada formant un profund gorg. Així, després de trobar -nos una tartera de pedra menuda que baixa del Cadí i retrobar -nos amb els primers pins, hem d'abandonar el fons de la vallada i enfilarnos per la dreta; passem prop d'una petita bauma fins trobar una barrera rocallosa que superarem anant cap a la dreta i amunt.

Localització UTM: 31T 3 90 835E 46 80 898N

Altura 1.993 m.

6 h 35 min Davallem pel marge esquerre del coster del Cadí aprofitant les tarteres de pedra menuda que s'escolen entre el boixegar. Passem a tocar d'uns avets perduts en aquest terreny esquerp. Evitem baixar al fons del barranc fins al darrer moment, tot cercant tarteres bones.

6 h 55 min Ja en el pla arribem al fons del barranc, per l'altre costat marxa un caminó perdedor que ens duu fins una mànega d'aigua que procedeix de la llunyana font de la Roca. Anem baixant fins retrobar la torrentera de Cernerres.

7 h 13 min Cortal de Cernerres. Prenem la pista per on hem pujat en començar l'excursió.

7 h 43 min Pont de Cernerres.

Joan Ramon Segura

